

DOMOVINA

Štev. 11.

V Ljubljani, 14. marca 1919.

Leto II.

J. D. S.

(Nekaj podatkov iz visoko zasnovanega programatičnega govora, ki ga je izrekel naš minister notranjih zadev — Svetozar Pribičević na Sarajevskem sestanku jugoslovanske demokratične stranke.)

Kmetičko vprašanje. — Varstvo malih posestev.

Na dnevnem redu je veliko vprašanje izjednačenja zemljiške posesti ali takozvano agrarno vprašanje. Prišli smo že do onega poslednjega roba, ko moremo pasti v propad, ako ne najdemo pravočasno pravega sredstva. Vedno sem mislil, da je velika moč Srbije bila v tem, da je ta država sestavljena iz malih posestev in ker tam ni velikih razlik med velikimi in malimi posestvi. Pri nas pa imamo ne samo ogromna veleposestva, imamo še tudi srednjeveške fevdalce. Nič ni bolj važno, nego da to vprašanje hitro definitivno rešimo. Na zadnje ni dovolj, da se grupiramo okrog še tako važnega političnega načela, marveč moramo iskati rešenje tudi za druga vprašanja, od katerih narod živi, in narod ne živi samo od naših političnih zahtev. Mislim, da bo to vprašanje kmalu rešeno in da se bo naša državna oblast odločila, da radikalno reši agrarno vprašanje, da zadovolji velike ljudske interese.

V ostalem bo javnost kmalu imela priliko, da se bo bavila z odpravljanjem tega vprašanja. Vsekakor je brezdvomno, da se ne more trpeti, da ostanejo dosedanji odnosi, ker že ima država svoje posebne dolžnosti (vojaštvu, legionarjem, invalidom, beguncem, preganjancem, ljudem brez posesti itd. itd.), iz teh obvez pa izvira potreba, da se reši vprašanje veleposestva.

Naj stavi vsak roko na srce. Nočem se lotiti tužnega vprašanja do dna, marveč samo toliko, kolikor se tiče predmeta, ki ga sedaj razpravljamo. Šest do sedem let stoji možje iz Srbije pod orožjem in gledajo smrti v oči in še stražijo za nas na najbolj oddaljenih mejah našega naroda. Razven tega je toliko prostovoljcev iz vseh naših krajev, ki so razumeli svoje dolžnosti in pohiteli v pomoč Srbiji, da se naše narodno vprašanje reši s sodelovanjem vseh delov in pokrajin naroda. Ti ljudje stoji tako pred javnostjo, ki jim že zna prirediti lepe sprejeme in parade. To so jugoslovanski vojaki, goli in bosí, niso oskrbljeni za svojo bodočnost, zapustili so svoje rodbine doma ali v Ameriki in pustili so svoje delo, dočim so se drugi bogatili na račun tega naroda.

Sedaj pa je prva dolžnost te države, da se pobrine za rodbine teh velikih mrtvecev, ki so v tej vojni padli ker ti naši veliki brezimni mrtvi, ti naši Ivani, Petri, Antonii in Pavli so ujedinili naš narod in stvorili našo državo. Mi lahko govorimo kar hočemo o naših organizacijah, o svojem delu in o pravnem, ki smo ga izvedli, lahko se prepričujemo in napihavamo kolikor hočemo, ampak ti voliki mrtvi so rešili naše narodno vprašanje. Rodbinam njihovim mora država zagotoviti eksistenco.

Država ne bo za njih delala, ali vzgajala lenobe, ampak dati jim mora možnost, da jim bo mogoče živeti boljše življenje in da bodo svoj obstanek s svojim delom lahko zasigurali.

Isto velja za one naše velike male ljudi iz naroda, ki so večji nego takozvani veliki med nami, in ki so preživeli ogromno trpljenje. Tudi zanje se mora država pobrigati. Če ne bi bilo nobenih drugih dolžnosti in zahtev, je že to dovolj, da se mora radikalno rešiti agrarno vprašanje. Pa da niti ne govorimo o drugih širokih slojih našega naroda, ki stoje tukaj brez vsega in gledajo z gladnim očesom na velika posestva, željni in voljni dela, ki pa doslej niso mogli razviti svojih sposobnosti in rediti sebe in svoje rodbine.

Država Srbov, Hrvatov in Slovencev bo velika, ampak ona bo tudi moralno večja, kakor je bila junaška in slavna Srbija, ako dosežemo, da se agrarno vprašanje reši v tem pravcu, da se zagotovi najmanjša kmečka posest, da vsakemu kmetu in onemu, ki hoče zemljo obdelovati, da dovolj zemlje za obdelovanje. Naša država mora rešiti agrarno reformo tako, da bo zbir malih posestev in posestnikov.

Agrarno vprašanje je veliko važnosti in oni, ki že sedaj govorijo proti agrarni reformi in pravijo, da je to udarec proti zasebni lastnini, so v veliki zmoti. Tudi mi stojimo na stališču privatne lastnine, ampak tako, da ima država pravico intervencije. Ta pravica intervencije se mora uporabiti v tej smeri, da se slabi vzamejo v varstvo napram močnejšim. Kadar dosežemo ta rezultat, da si osiguramo za vsa mala posestva, takrat bomo popolnoma osigurali privatno lastnino. Ako ostanejo veleposestva in ako se agrarno vprašanje ne uredi, je tudi zasebna lastnina v največji nevarnosti: boljševidem.

Delavsko vprašanje.

Tudi kar se tega tiče, se moramo postaviti na povsem pravično stališče. Delavstvo ima svoje posebne interese in izvaja iz tega svoje konsekvence, organizira se razredno in vse to mu mora ostati dovoljeno, dotlej dokler se država ne briga zanj, dokler država ne razume svoje naloge in dokler ne reši delavskega vprašanja v onem velikem obsegu, v katerem so pristopile k reševanju tega vprašanja velike demokracije, kakor n. pr. Anglija pred vojno, med njo in sedaj ob koncu vojne.

Toda naša država mora za rešitev delavskega vprašanja storiti kar je mogoče, ne samo da povoljno reši vprašanje osemurnega dela, marveč tudi, da osigura delavstvo za starost in nezmožnost in da jim zagotovi penzijo za delo. Pa naj se naše konservativno društvo še tako upira rešenju tega vprašanja, bo prisiljeno da ga reši in to pod jakim pritiskom od zdočaj. Absolutno je nemogoče zamisliti si bodoči razvoj človeštva v tem pravcu, da bi ostale nekatere družabne kategorije popolnoma in preko potrebe osigurane za svojo eksistenco in da bi poleg njih še ostale kategorije, za katere je šele veliko vprašanje, kaj bo z njihovim končnim življenjem in z njihovo usodo.

Progresivni davčni sistem.

Razume se, da je pravično načelo, da kdor več ima, mora tudi več dati. Ta zahteva progresivnega obdačenja je tako stara, kakor je stara demokracija. Kadar pojdemo v veljavne kot novi ljudje, ne smemo naroda varati, da ne bo imel nobenih dolžnosti napram državi, marveč mu moramo pokazati resno voljo, da izvedemo velik socialni program, da rešimo težka ekonomska vprašanja in da hočemo ves narod in vso državo v celokupnosti osigurati ter da zahtevamo žrtve od vsakega poedinca v razmerju njegove moči.

Potreba jedinstvene državotvorne stranke.

Zgorajšnja vprašanja so naša slovenska, hrvatska in srbska in zahtevajo grupiranje vseh onih Hrvatov, Slovencev in Srbov, ki mislijo kakor razloženó. Doslej smo imeli stranke po pokrajinah, stranke slovenske, hrvatske, bosanske, vojvodinske; po konfesijah, katoliške, pravoslavne, muslimanske. Vse to nas je sedaj razcepalo in delilo. Potrebno pa je, da pristopimo vendar enkrat osnovanju in organiziranju jedne stranke, ki bo smelo zastopala državno idejo, jo čuvala, ščitila in branila, in ki bo moderna v reševanju socialnih in gospodarskih vprašanj, enó veliko stranko vseh Hrvatov, Srbov in Slovencev brez ozira na ime, pleme, pokrajino, deželo ali veroizpovedanje.

Za borbo treba poguma in odločnosti.

Naši protivniki ne mirujejo. Na teritoriju bivše avstro-ogrske monarhije še imamo nasprotnikov s starim mišljenjem, ki rujejo in ustvarjajo fakta, naša akcija pa do sedaj ni dovolj jaka. Narod sicer ni dekle, ki čaka na onega, ki prvi pride. Toda v kljub temu ni vsejedno, kdo daje narodu prvi politično smer, kdo začne prej s široko zasnovanim delom, kdo že započeto nadaljuje ali pa kdo stoji prekrižanih rok.

Mi hočemo, da se izčisti zrak, da pogledamo malo bolje v bodočnost, da razširimo svoje obzorje. Tu v Sarajevu smo se sestali in izmenjali svoje misli. To ni dovolj. Naš današnji sestanek mora biti pričetek velikega ustvarjenja, ustvarjenja naše narodne oebnosti, da jo stvorimo v ujedinenju, da nastane ne samo formalno, ampak da preneha Srbija in Bosna, Hrvatska in Dalmacija in da nastane popolnoma jedinstveno kraljestvo Srbov, Hrvatov in Slovencev.

(Konec prih.)

Guozodejstva avstro-ogrske armade v Srbiji.

Pred vojno so bili nemški časopisi vedno polni zabavljanja o Srbiji. Slikali so nam to državo kakor veliko deželo, kjer prebivajo sami raztrgani pastirji in roparji in preže za vsakim grmom na tujca. Lagali so, da ubijejo ti ciganje vsakogar, potem ga pa oderejo in posuše njegovo kožo na platu ob hiši. Take in enake vesti so širili potom časopisja in potom svojih agentov, ki so jih pošiljali avstrijski politiki med nas. Leta 1912. smo v vojni, ki so jo imeli Srbi s Turki, videli, da ni vse tako, kot so

pisali nemški časopisi. Spoznali smo, da so Srbi junaški narod, ki imajo poleg drugih vrlin tudi to, da ljubijo svoj jezik in domovino nad vse.

Ko je prišlo do vojne z Bolgarijo, se je avstrijsko časopisje razdelilo v dva tabora. Eno za Srbe, drugo za Bolgare. Na strani Bolgarov so stali nemški časopisi in vsi tisti, ki so držali z avstrijsko vlado.

Ko je Avstrija videla, da so balkanski narodi utrjeni od vojne, je začela spletkariti, da bi imela povod zaplesti se v vojno z njimi. Srbija je bila v tistih časih prav taka, kakor bolnik, ki je preštal hudo bolezen in potrebuje miru, počitka in krepke hrane.

Pokojni madžarski politik grof Tisza je skuhal načrt za vojno in njegova krivda na sarajevskem umoru je danes dokazana. Pokojni prestolonaslednik Ferdinand je žrtev grofa Tisze, ne pa žrtev srbske politike. O tem je izšlo danes že več knjig, kjer je to vse natanko popisano in dokazano.

Po sarajevskih dogodkih smo se začeli takoj pripravljati na vojno. Treba je bilo najti samo dlake v jajcu in udarili se bomo. Hitro so izvili iz trte par laži in pritiskali so na Srbijo, češ, naj pusti avstrijsko policijo tja, da bo imela nad seboj kontrolo. Seveda je bilo to nemogoče in vsakdo se bo še spominjal deževne julijske nedelje leta 1914., ko so zavpili po vsej Avstriji: »Vojna!«

Nemci so se bahali, da bodo napodili Srbe z metlo tja do Soluna in jih zmetali od tam v morje. Začela so se preganjanja, ki so imela tudi pri nas mnogo žrtev na vesti. V Ljubljani sta posebno kruto nastopala predsednik Schwarz in grof Künigl. Odkrili so v Ljubljani dijaško »zaroto« in zaprli čez 30 slovenskih dijakov, ki so predsedeli nekateri do 9 mesecev težke ječe popolnoma po nedolžnem.

Marsikateri čitatelj se bo spomnil tistih grenkih časov, ko so nas zmerjali pri vojakih s srbskimi veleizdajniki. Drugod je bilo pa še vse huje. V Bosni so nahajali avstrijski uradniki razne privandrane Turčine in druge mohamedance, da so planili po domačih Srbih, jih pobili, trgovine ali hiše pa oropali in zažgali. Čez 30.000 so jih zaprli in odpeljali na Madžarsko v Arad, kjer so jih po malem klali in obešali. Govoril sem z enim tistih, ki so bili tam zaprti in povedal mi je: »Mojega prijatelja so poklicali neki dan baje na zaslišanje. Nikdar več ga nisem videl. Vsak dan je zmanjkalo kate-
rega za vedno...«

Od gladi jih je umrlo zelo veliko. Po Bosni so pobrali potem vso živino in hrano in ljudje so umirali na stotine od lakote. To smo slišali še v avstrijskem državnem zboru, kjer so naši poslanci prinašali ta grozodejstva na beli dan.

Lahko si je misliti, če so delali tako v Avstriji s svojimi podaniki oholi nemški grofje in baroni, kako je moralo biti šele v Srbiji.

Vsi podatki in grozodejstva, ki jih bode slišali v naslednjem, so resnična. Mnogo sem jih videl sam, druge so mi pa povedali verodostojni Srbi pod pričami in pa češki vojaki. Beseda je pa preslaba za vse to — nihče si ne more predstavljati nemških in madžarskih zverin v človeški podobi. Ni čuda potem, da jih je Bog kaznoval za vse to in da je enkrat za vselej odklenkalo njihovi oblasti.

Avgusta meseca leta 1914. je že udarila avstro - ogrska vojska preko Drine in Save v Srbijo. Vodil jo je general Potiorek, katerega brat ima graščinico pri Zagorju ob Savi. Vojska je zavzela Šabac, toda čez dva dni so jo vrgli junaški Srbi zopet čez Savo nazaj v Srem. Moj prijatelj v Šabcu profesor Kosta Kurtović pripoveduje takole: »V mirnih časih sem hodil po primorskih in dalmatinskih kopaljščih. Tudi v beli Ljubljani sem bil. Poznam dobro vaše ljudi in nisem mislil, da bi se bilo treba bati avstrijskih vojakov, ker so izobraženi. A moj brate, nisem poznal nemških in madžarskih zverin!«

V Šabac je vrld 44. madžarski polk pokojnega Ferdinanda. Prve ljudi, ki so jih srečali, so kratkomalo potolkli. Potem so poiskali vse moške in jih takoj odpeljali na Madžarsko. Niso prizanašali niti 80letnim

starčkom ali 13letnim dečkom — vse je moralo iti v suženjstvo. Nato so polovili vse žene in jih zaprli v cerkev. Imeli so zaprte dan in pol brez hrane in vode v strašni polletni vročini. Iz cerkve niso puščali nikogar, niti k svoji potrebi.

Med tem časom so postavili k stari turški trdnjavi ob Savi 80 mož Srbov k zidu in jih s strojno puško postrelili. Zakrivali niso ničesar drugega, kakor da so bili — Srbi. Še danes lahko vidijo obiskovalci Šabca sledove te morije na stari trdnjavi.

Nato so začeli vojaki vdirati v hiše in ropati. Po kletah so našli vina in rakije. Napili so se do nezavesti, kar pa niso mogli izpiti, so izpustili po tleh. Na več krajih sem videl mnogo sodov, ki so bili polni, prelunjanih od pušk pijanih vojakov. Klali so prašiče kar na debelo in ob cesti je ležalo toliko mrhovine, da se je razširila kuga. Nastal je tak smrad, da ni bilo mogoče vzdržati. Ko so se umaknili čez Savo, so požgali tudi v Sremu vse srbske hiše. V Klenku ni ostala niti ena hiša cela, tudi cerkev so podrli do tal. Lahko se prepriča še danes vsakdo, da je temu tako, ker še niso hiše postavljene.

V Bačajnici so madžarski vojaki obesili brez vzroka učitelja in duhovnika, ki so ga pa popreje živega žgali, ali bolj rečeno, pekli. Take stvari smo brali časih samo v indijanskih povestih, ne bi pa pričakovali od »moderne« države, kakor so se Nemci in Madžari dostikrat hvalili.

15. avgust ostane v Prnjavoru (Mačva) zapisan s krvavimi črkami. Pijane madžarske sirovine so postrelile na ulici 18 ljudi. Najstrašnejšega so se domislili potem ti divjaki. Zaprli so v šolo 120 ljudi, zabili vsa vrata in zažgali poslopje. Vseh 120 nesrečnih žrtev je umrlo v strašnih mukah. Videl sem na lastne oči ta nesrečni kraj in poslušal sem s strahoto vse to. Mož, ki mi je pravil to, je jokal, kajti zgorelo mu je tam z ženo troje otrok. »Dober je Bog,« je rekel. »kaznoval bo te zverine.« Leta 1917. sem bil v vasi Orašac ob Savi in obiskal Tihomira Kovanovića. To je izobražen kmet, ki ima veliko posestvo in krasne zelenjadne vrtove, iz katerih koplje takorekoč zlato. Med pogovorom sem vprašal, če je kaj trpela vas v vojni.

»Nemci so ubili v moji kleti očeta, mater, ženo, svaka ter dve snahi. Peljal me je v ta strašni kraj. Luknje v zidu in lise na stenah so pričale o strašnem zločinu...«

Na poti v njegov vrt zagledam ob cesti grob. Vprašam, če je pokopan kak vojak tam. Odgovori mi, da je njegov pastir, ki so ga ustrelili vojaki, ko je gnal živino domov. O nadaljnjih zverstvih po drugih krajih bi se dale napisati cele knjige. Jaz povem le to, kar sem ali sam videl, ali pa zvedel od zanesljivih prič, ki so to izpovedale ljudem, zbirajočim material o zverstvih avstro - ogrske armade.

Kasneje so kaznovale vojaške oblasti skoro vsakega obtoženca s smrtjo.

Tako so avgusta 1916 obesili 6 kmetov v Jagodini, ker so branili čast svojih žen in hčera pred pohotnimi vojaki. Da bi pa povečali svoje grozodejstvo in se ovekovečili, so naročili fotografa, da je naslikal ta strašni prizor v štirih slikah. Te dokaze sem poslal g. dr. Ravniharju, da jih je pokazal v avstrijskem parlamentu. V istem kraju so obesili malo kasneje posestnika, pri katerem so našli puško. Tudi njegovo trpljenje je ovekovečeno. Slike ima tudi g. dr. Ravnihar. Novembra 1916 so požgali v okolici Jagodine vas Prnjavor, ker so v njegovi bližini napadli hajduki nadporočnika in ga ubili. Pokojnik je bil moj komandant. Po narodnosti je bil Nemec. Prežali so zato nanj, ker je imel zaprto v mlinu 15 letno deklico, ki jo je ugrabil nekemu posestniku. V bližini kraja, kjer je bil oficir napaden, so aretirali neko ženo, ki so jo čez par dni kot krivo obesili. Dokazati ji niso mogli prav ničesar — zadostovalo je, da je bila v kritičnem času v bližini usodepolnega mesta. Drugi dan so pridrveli žandarji v vas. Padalo je po glavah in licih, po ženah in otrocih, da je curela kri in da so zevale globoke rane. Živino so odpeljali, hiše izropali, potem pa zažgali celo vas. Danes ni sluha o njej. Zgodilo se je to 3. novembra 1916,

Jagodinci so sploh zelo trpeli, ker so bili tam nečloveški vojaki. Glavno besedo je imel neki takratni četovodja Bela, ki je govoril samo z bičem ali pljunkom. Skoro vsaka stranka je prišla pri njem še najceneje s pljunkom v obraz »skozi«. Govoriti sploh ni znal z ljudmi drugače.

Neznansko se mi je pa dobro zdelo, ko je julija 1916. utekel eden izmed treh obsojencev. Do takrat so terali obsojence proste do vislic, od onega časa dalje so jih pa spremljali z na hrbtu zavezanimi rokami in jih obešali zvezanih nog. Neki obsojenec si je dan pred obešenjem prerezal s kosi razbite steklenice trehuh in žile ter se onesvestil; zjutraj so ga malo povezali, naložili na kolica in odpeljali k vislicam, kjer so ga onesvešččenega obesili. Ali si morete misliti večji greh na tem svetu?

Kdor bi se hotel osebno prepričati, naj se obrne do prof. Popovića v Jagodini. Bival sem tam dalje časa — v tem času so obesili 4 osebe. Prepise nekaterih sodnih aktov sem dal svojemu zaupniku, da jih ob času porabi.

Po drugem upadu so Avstrijci zasedli velik del Srbije. Naložili so krajem velike kontribucije, zlasti, če je bil kak vojak ubit. Nalagali so tudi visoke davke, rekvirirali živino, kožo, volno, svilo, grozdje, sadje in vse vrste žita in seno in slamo. — z eno besedo vse. Plačali so vse po maksimalni ceni. Kako »dobro« so plačali kaže slučaj, da je bila cena pšenici lani 26. do 32 kron za 100 kil. Živino so plačevali po 1 K za kilo težko po 1,20 K. O tem še na drugem mestu.

Malo mest je toliko trpelo v Srbiji, kakor Šabac ob Savi. Večji del mesta je porušen in večina trgovin je pogorelo. Razume se, da so jih preje vojaki pošteno izropali in ravno tako privatne hiše. Mnogo ljudi je rešilo samo golo življenje — vse drugo je ostalo v plamenih.

Razume se, da v takem kraju ni mogoče potem najti pahištva in perila, ker je bilo večino tega uničeno. A vojaki so zahtevali in če ni bilo drugače so pometali ljudi na ulico in zasedli stanovanja. Poleg raznih ukazov je bil nabit tudi ta, da morajo oddati vse orožje. Kdor bi imel skritega in ako se ga zasači, bode ustreljen. S krivcem vred bode ustreljen tudi talec, ki je bil za vsako ulico eden.

Nesrečni slučaj je hotel, da je pozabil pri neki ženi pijani madžarski vojak hote ali nehote pištolo. Slučajno je prišla nato v hišo patrolja in je našla omenjeno orožje. Drugi dan ob 9. uri dopoldne je bila žena ustreljena in ž njo talec v Pocerški ulici g. Vujić, družinski oče. Lahko si mislite kako nečloveško je to, priti k družini po očeta in ga nedolžnega umoriti. Čudno je bilo takrat, da ni izbruhnil upor. Bil je namreč veliki petek, srbski največji praznik in avstrijske oblasti so smatrale za svojo dolžnost oskruniti ravno ta sveti dan z vnebovpijočo krivico.

Veliko nedolžnih žrtev ima na svoji rene-
gatski duši takratni major - avditor Czerwenits, slovaški izdajnik. In kakor so povsodi med dobrimi ljumi tudi izvrški človeštva, tako so bili tudi v Srbiji razbojniki, ki so podtikali poštenim ljudem, ki so jih mrzili, orožje in jih javljali oblastim. Marsikdo je postal nedolžna žrtev.

Kako so žandarji delali z ljudmi, bodi dokaz par razsodb vojnega sodišča, ki je obsodilo avstro - ogrske predstavitelje in zaščitnike pravice (?). Za dva slučaja vem, da sta bila dva žandarja degradirana in obsojena na večmesečni zapor, ker sta le preveč grdo delala z ljudmi.

(Konec prih.)

44 mučenikov.

Ko bo kulturni zgodovinar kdaj pozneje, v bolj človeških časih, našim potomcem slikal nečloveško pravosodje v bivši Avstriji, se mu pač utegne pero upreti ob poglavju, kako je bilo na pravorek vojaških »sodnikov« ob enem ustreljeno 44 vojakov, večinoma družinskih očetov, po večkrat odlikovanih za svojo hrabrost pred sovražnikom.

Zgodba teh 44 mučnikov habsburške podivjanosti je ta-le: Par sto vojakov 71. polka se je vrnilo iz ruskega vjetništva. Dobili so le pičlih mesec dni dopusta ter so, še čisto onemogli, morali zopet k svojemu kadru v Kragujevac. Na dan svojega prihoda v Kragujevac so dobili deloma prav slabo večerjo, deloma pa nikake. Kaj čuda, če so šli in se na svojo jezo — napili. In nato so po mestu porazgrajali, vpili ter vojaškemu oddelku, ki je bil poslan nad nje, iztrgali vojaške tovariše. Zato pa je radi »upora« bilo 44 izmed njih stavljenih pred preki sod in obsojenih v smrt. Avstrijski guverner v Belgradu, zloglasni pl. R h e m e n, ki je bil pred vojno korni poveljnik v Zagrebu in se rad Hrvatom lizal, teh žrtev razmer ni pomilostil. To je tisti Rhemen, ki je širom Srbije naropal celih sedem vagonov blaga za se, pa se mu ni posrečilo, jih spraviti na varno. In tako se je krvava sodba krvavo izvršila.

Strahoto tega klanja je opisal zdravnik, ki je moral biti navzoč. V dveh paralelnih vrstah je bilo izkopanih po 22 grobov. Nesrečnike so ustrelili v dveh »partijah«. Bošnjakom, ki bi morali svojim tovarišem ustreliti v obraz, so se tresle roke od groze, zato so slabo streljali. Prva partija se je valjala po tleh, skoro niti eden ni bil mrtev. In tedaj je bilo dano povelje, tem žrtvam postaviti puškino cev tik na glavo. Ko so možgani od strela bili zmečkani kakor kaša, tedaj pride druga partija na vrsto. In isti prizor se je ponovil še enkrat . . .

Tako je padlo Habsburgu na dušo 44 mož. Mož pravim, ki so brez strahu tudi tej smrti zrl v obraz, ne da bi dali glas od sebe, ne da bi trenil z očesom, ne da bi v obrambo trenili z roko.

Ali — »boj se tistega, ki se je navadil umirati brez velike boli!« Ta 44kratna smrt ni bila nič drugega, nego »mesarsko klanje«. Ti »grobovi tuljijo . . .« in če me ne vara uho, zanašajo v rahlo melodijno pesmi o miru bučnejše akorde o — maščevanju.

Iz »Jugoslovenskega Korotana«.

Z zasedenega ozemlja.

Kolikor bližje smo odločitvi glede zasedenega ozemlja, toliko bolj divjajo Italijani proti našim najboljšim ljudem, ki so ostali doma, pa se seveda nočejo ukloniti in izreči za »mater Italijo«. Sedaj aretirajo ljudi kar po vrsti in uklenjene vodijo v zapore v Gorico ali v Trst. Ječe so polne in naši ljudje ječijo in umirajo v njih. Uklenjeni! Ugledne može, inteligentne naše ljudi primejo in jih izroče kalabreškimi in sicilijanskimi divjakom, ki jih uklenjene, kakor najhujše zločince, gonijo pred seboj in peljejo v zapor. Te dni smo čuli, da so v Ajdovščini poleg drugih aretirali in odgnali tudi župana Kovača in notarja Lokarja. Občinska zastopa v Kobaridu in Bovcu so razpustili, pač zato, ker se nista udala italijanskemu nasilstvu. Tako divjanje mora biti kaznovano in maščevano. — V Logatcu se morajo domači trgovci umikati italijanskim. Vse hočejo Italijani zasedeti in strahujejo ljudi kar se da. Dan za dnem aretirajo koga in gonijo v Trst. Pripetilo se je bilo v Logatcu, da je neki domačin vrgel v gostilni »čik« po neprevidnosti na italijanskega vojaka. Čeprav se je vsa stvar pojasnila, da je bil le slučaj, so vendar napravili iz tega zaničevanje armade in pred vojno sodnijo pride več ljudi radi tega dogodka. — Strašno je v barakah v Krminu, kamor gonijo samo »zločince«. Umazane so barake, ušive, slama gnjila, ljudje natlačeni na ozkem prostoru. Za hrano jim dajo zjutraj malo »kave«, opoldne in zvečer malo riža. Ljudje umirajo od lakote in nesnage. — Na Rakeku visi na občinski deski razglas v slovenskem jeziku, izdan od vojaškega poveljstva, ki zapoveduje vsem bivšim vojakom, da morajo pozdravljati laške oficirje. Nekega fanta, ki tega ni storil, je laški oficir pretepel s palico. — V Trstu vedno grše delajo s Slo-

venci. Sedaj hočejo izgnati iz Trsta vse Neitalijane, ki so se naselili tam v letih 1912—1918, Slovencem prepovedujejo govoriti slovensko, slovenski jezik imenujejo turški. — Na otoku Krku posebno divjajo Italijani proti Hrvatom. Italijanski vojaki so tam posebno surovi in tudi ropajo. Odnajajo iz hiš vse, kar se jim ljubi. Vse pritožbe nesrečnega ljudstva ne izdajo nič. — V Ivanjem selu pred demarkacijsko črto so prišli Italijani dva naša orožnika in sicer Podlogarja in Coljo. Kaj se je z njima zgodilo, se ne ve še nič. — Same take vesti prihajajo z zasedenega ozemlja. Te vesti kažejo, kako neprestano raste italijansko divjanje proti našemu ljudstvu in kako je veliko trpljenje naših ljudi na zasedenem ozemlju. Tega trpljenja pa mora biti konec. Pravica mora zmagati. Proč z Italijanom! — V Dalmaciji se je pripetilo nekaj nepričakovanega. Italijanske čete so zasedle Split in angleške čete in ladje so odplule. — Ameriška posadka na Reki je odšla. Amerika hoče biti nevtrina v konfliktu med Jugoslovani in Italijani.

Nečloveško postopanje Italijanov z našimi ujetniki.

Vesti, ki prihajajo iz ujetniških taborov Gor. Italije osvetljujejo v pravi luči vso pomanjkljivost in korumpiranost italijanske vojaške uprave, ker si ne moremo misliti vlade, ki bi bila v perversnosti pritirala tako daleč, da bi za vedno organizirala umore tisoče in tisoče, nesrečnih žrtev svetovne vojne, v prvi vrsti Jugoslovanov. Vesti, ki smo jih prejeli iz ujetniških taborov so verodostojne, a to tembolj, ker nam jih prinašajo osebe, ki so z ljubeznijo in dolgotrajno vojno privezani na »mater« Italijo, ki nimajo narodno z Italijani nikakih nasprotstev in niti najmanjšega interesa, da bi razburjale svoje in prijatelje nesrečnih ujetnikov s katerikoli senzacija. Dolgo časa smo odlašali s priobčevanjem strašnih slik iz življenja naših ujetnikov v Italiji, ker nismo mogli verovati posameznim vestem. Danes vemo pozitivno, da so italijanske oblasti pripravile jugoslovanskim ujetnikom ne taborišč, marveč pekel, v katerem jih počasi, s gotovo mučijo do smrti. Dolžnost Evrope, ki se je s pravico zgražala nad germanskim barbarstvom in tevtonskimi grozotami, je, da napravi tudi v zavezniški Italiji red, ker obstoja danes grozno dejstvo, da je 20 odstotkov vseh ujetnikov podleglo nepopisljivim mukam.

Vjetniški tabori se nahajajo med Minčiom in Tilmentom. Na zapadu tvori njih središče Verona s taborišči v mestu in okolici, osobito v trdnjavi Brocolo, Castel S. Pietro in južno od mesta pri Mozzacane. Največji je Forte Brocolo in v Castel S. Pietro. Tm se nahaja 24.000 vjetnikov. Velika taborišča se nahajajo tudi ob reki Adiži, kjer spe naši vjetniki po šotorih v blatu in vodi. Na sveti večer 1918 je poplavila voda vsa taborišča, da so morali vsi bežati in ostaviti one malenkosti, ki so jih imeli še seboj. Dalje na vzhodu je drugo središče Padova in južno od tega mesta Conselve, ki je spojeno z njo z ozkotirno železnico. Številna taborišča se nahajajo tudi ob proggi Vicenza - Treviso - Videm (Udine) in to ob Piavi v Spressianu, Susegani, Coneglianu, v Sacile in Casarsi. Glavna taborišča za Jugoslovane se nahajajo na beneški ravnini. Ta taborišča so obdana z visokimi žičnimi ograjami in zelo strogo zastražena. Jugoslovani so razdeljeni v oddelke »Centuria Nr. 3008, 1193, 1197 in 1198«. Vsi oni, ki se nahajajo v »Centuriji«, pripadajo »19 zona di lavori prigionieri di guerra di Mantua - Treviso«. Obiskovanje teh taborišč je strogo prepovedano, a pristop je dovoljen samo v izjemnih slučajih s posebnim dovoljenjem. Končno se nahaja mnogo vjetnikov tudi na tržaškem gradu. V vjetniškem taborišču v Mozzeca-

nah je sedaj le malo vjetnikov. Prej jih je bilo mnogo tam, izmed njih dosti Ljubljancanov in Spodnještajercov. Kake razmere so vladale tam, izhaja iz opisa umetnika italijanske narodnosti, od katerega smo izvedeli sledeče: Prvih 13 dni niso dobili v tem taborišču nobene druge hrane, razen koščka kruha in vode. Vjetniki so strašno stradali. Nasproti temu taborišču je bila paša mnogobrojnih konj, od katerih jih je dosti crknilo. Mrcine konj so Italijani pokopavali podnevi, a ponoči so jih vjetniki zopet izkopavali in pekli meso na ognju, ki so si ga napravili iz dračja in iz slame, ker drva ni bilo. To nekoliko osmojeno meso so vjetniki uživali, da so si vtolažili glad. Vsled te hrane je mnogo vojakov obolelo in umrlo. Vojaki so spali na mokri zemlji in v blatu pod šotori. Število žrtev bi se moglo ugotoviti po ogromnem improviziranem pokopališču, ki se nahaja pri taborišču.

V Veroni, kjer so naši vjetniki nameščeni po trdnjavah in v tovarni v mestu, razmere niso boljše. Ljudje izgledajo kot sence in tako upadli, da brat brata ne bi bil spoznal več. Italijanski častniki pravijo, da so to »Avstrijci« in da je treba z njimi na enak način postopati, kakor so Avstrijci postopali z italijanskimi vjetniki. Ako so italijanski častniki tega mnenja, si lahko napravimo jasno sliko o taboriščih. V Veroni je več taborov.

Enake razmere vladajo v drugih taboriščih v Conselve, Lanceniccu, Spressianu, Coneglianu, Susegani, Sacile in v Casarsi. Postopanje z vjetniki je nad vse odurno. Vsi tožijo nad pomanjkanjem hrane. Za vsako malekost jih pretepajo. V Mozzecane so bežali vjetniki ponoči iz taborišča ter kradli in jedli surovo zelenjavo, travo in korenike. Gorje onemu, ki pobegne in pade zopet v italijanske roke. Enega teh nesrečnikov so karabinjerji vlovili, pretepli s puškinim kopitom in mu razmesarili roko. Nato so ga zaprli 10 dni v vlažno ječo, v kateri je dobival nesrečnik četrt kilograma kruha na dan, a vode samo, ako je bila njegova straža usmiljena.

V Veroni se nahaja tudi bolnišnica za Jugoslovane, kjer vladajo ravnotako žalostne razmere in v kateri umira radi nedostatnega negovanja in hrane 10—15 oseb na dan.

Iz taborišča v Spressianu je ubežalo pred kratkim pet vjetnikov. Na kolodvoru so bili vlovljeni od stražnikov, ki so jih takoj na mestu začeli brezsrčno pretepavati s tako silo, da je trojica od njih podlegla. Izdan je bil ukaz, v katerem se karabinjer ali stražnik pooblašča, da ustrelji vsakega vjetnika, ki bi ga srečal izven taborišča brez spremljanja »guardie«.

Nek italijanski častnik je pripovedoval sledeči slučaj: Ob Piavi se je skrilo neki dan v kaverni 60 vjetnikov, ki so hoteli ponoči zbežati. Močna patrolja jih je zasledovala ter jih odkrila. Ko so begunci videli, da ni rešitve, so se vdali ter začeli prositi milosti. »Jaz sem,« je pripovedoval častnik, »dal nato obliki kaverno z bencinom in jo zažgati. Vso noč se je slišal jok in ječanje ter klicanje na pomoč v kaverni zaprtih ljudi.« Dotičnik, ki nam je povedal ta slučaj, pravi, da bi satansko lice tega častnika, ki se je z junastvom tega dejanja hvalisal, takoj spoznal.

Mi ne moremo ugotoviti, ali gre v tem slučaju za dejstvo, ali pa za produkt bolne domišljije. Toda dejstvo, da italijanski častnik pripoveduje take dogodke z bahaškim tonom, je značilno za razpoloženje proti našim vjetnikom, od katerih se bo večina težko več vrnila domov . . .

Nikdo noče tajiti, da se je avstrijska vojaška uprava težko pregrešila proti vjetnikom, in ravno mi Jugoslovani bi mogli pripovedovati krvave dogodke, o katerih se Italijanom hiti ne sanja. Toda naš narod je povsod postopal z vjetniki kot človek s človekom in prebivalstvu v Jugoslaviji se mora Italija zahvaliti, da se je vrnilo veliko število italijanskih vjetnikov živih in zdravih v domovino. Najboljši dokaz za to je, da so se italijanski vjetniki na dan osvobojenja sami okrasili z našimi trobojnicami ter se dali različnim Narodnim svetom na razpolago. Samo na izrecno zahtevo italijanske vojaške oblasti smo jih mogli pripraviti do tega, da so se vrnili domov.

Apeliramo v imenu človečnosti na vest Evrope in na ves kulturni svet, da strašnu trpinčenju in nepopisnim mukam jugoslovanskih vjetnikov v Italiji napravi konec, ker bi v nasprotnem slučaju ne mogli sprejeti nikakih odgovornosti za posledice.

A. R.

Politični pregled.

Jugoslavija. Lahki so zaprli vse slovenske šole na Opčinah in v Nabrežini. — V Osijeku so prekrstili bivši Karlov trg v trg kralja Petra, Zitin trg pa v Aleksandrov trg. — Jugoslovanska umetniška razstava v Parizu se je otvorila 11. t. m. — V Kočevju se je 17. febr. otvorila slov. ljudska šola. — Iz Zagreba nameravajo izgnati vse tujce, ki niso jugoslovanski državljani. — V Beogradu se postavi velika brezžična brzojavna postaja. — Za nemškega poslanika v Beogradu je določen znani publicist Herman Wendel, topel prijatelj jugoslovanskega naroda, ki je tudi za časa vojne toplo pisal za Srbijo. — Trboveljska premogokopna družba namerava prodati Lahom svoj premogovnik, ki ga ima v Istri. (Dobro bi jo bilo krcniti po prstih!) — Lahki so občinski svet v Buzetu v Istri razpustili in na njegovo mesto nastavili samo svoje ljudi. — 4. t. m. se je zglasila v Ljubljani deputacija prekmurskih Slovencev, ki je izrazila željo po združitvi z Jugoslavijo. — Vlada namerava kazensko postopati proti vsem, ki so se po umoru Ferdinanda v Sarajevu udeležili izgedov proti Srbom. — Demokratski klub Narodnega predstavništva je posredoval pri ministrskem predsedniku, da se agrarna reforma izvede takoj, brez odlašanja.

Slavija. V Moskvi zboruje vsruski kongres socialistov. — Poljska vlada je vdredila žigisanje avstro-ogrskih bankovcev. — Zagotovljeno je, da bo dobila čehoslovaška republika zgodovinske meje, t. j. vse ono ozemlje, ki je nekdanj pripadalo češkemu kraljestvu. Pridruži se ji tudi vsa Slovaška z mestom Bratislava (nekdanji Požun). V čehoslovaški republiki bo nad 3.000.000 Nemcev, ki prebivajo večinoma na severnem Češkem. — Raska sovjetska vlada je odredila splošno mobilizacijo vseh moških do 47. leta in vseh častnikov do 55. leta.

Ostali svet. Laški državni zbor se sestane 27. t. m. — Švica je ustavila vak poštni promet z Nemško Avstrijo. — Amerika je podala Italiji ultimatum, s katerim zahteva, da takoj otvori meje proti Jugoslaviji za prevoz živil, sicer bo ustavila dovoz živil v Italijo. — Na Dunaju bodo vsled pomanjkanja premoga primorani ustaviti obrat v elektrarno in plinarni. — Na italijanski meji so ustavili in aretirali boljševiško družbo, ki je hotelo vtihotapiti v Italijo boljševiških brošur in spisov v vrednosti več milijonov kron. — Na Dunaju je 150.000 ljudi brez posla, od teh jih dobiva podpore 119.000. — V Italiji stavka skoro pol milijona kovinskih delavcev. — V Badnu pri Dunaju je umrl bivši avstrijski ministrski predsednik dr. Körber, zagrižen nasprotnik Jugoslovčanov.

Politične vesti.

Naše meje. Kakor smo poročali, je takozvana romunska komisija končala svoje delo in izdelala operat o mejah kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Naše meje so po tem operatu že dovršene napram Nemški Avstriji, Ogrski, Romuniji, Bolgarski in Grški. O detajlih ni mogoče doznati nobene avtentične vesti. Po informacijah iz krogov jugoslovanske delegacije na pariški konferenci, kakor tudi iz francoskih in angleških krogov je pa gotovo, da so te meje zelo ugodne zlasti tudi proti Nemški Avstriji. Meja z Italijo ni določena in se komisija doslej z njo ni bavila, marveč je samo vzela na znanje

elaborata o obojestranskih zahtevah. Določil bo to mejo „Odbor desetorice“ ob udeležbi Wilsona in Orlanda.

»Ljubljanske dogodke« preiskuje ententna komisija. Iz Pariza je prišlo v Trst poročilo, da je najvišji vojni svet v seji 8. marca sprejel sledečo resolucijo: 1. Komisija štirih generalov (ameriški, angleški, francoski in italijanski) se bo brez odloga podala v Ljubljano, da preišče dogodke z dne 13. in 20. februarja v Zalogu in Ljubljani. Po konstataciji dejstev bodo sklenjeni vsi potrebni koraki skupno s kaznijo krivcev in vse odškodnine in zadoščenja, katere se bi smatralo dolžnim italijanski vladi. 2. Komisija štirih generalov bo po konstataciji dejstev izjavila v imenu zavezniških in prijateljskih držav, da bo ponovitev takih incidentov imela za posledico takojšnjo medzavezniško vojaško okupacijo krajev, kjer bi se dogodli taki incidenti, v zmislu IV. člena premirja z dne 3. novembra 1918, brez predjudica energičnejših odredb, ki bi jih komisija mogla smatrati potrebnimi. Podpisan je Clemenceau. Komisija je že v Ljubljani in že preiskuje. Mirno čakamo izida, ker se ni zgodilo nič takega ne v Zalogu, ne v Ljubljani, kar bi bilo res žalilo Italijane. Italijani hočejo po vsej sili imeti posebno orožje proti Jugoslovonom, da bodo lažje jemali našo zemljo in še dalje prodirali.

— Na severu smo zmagali! V Beogradu so dobili obvestilo, da na mirovni konferenci v Parizu ni ugovora proti našim zahtevam glede meje proti Nemški Avstriji, Madžarski, Romuniji, Bolgariji in Grčiji. Na severu in izhodu smo torej zmagali, ostane nam še odprto vprašanje glede meje na zapadu — proti Italiji. To vprašanje pa je najtežje in zlasti za nas Slovence — globoka odprta rana. Italijani delajo neumorno z vsemi sredstvi, dovoljenimi in nedovoljenimi, da bi pridobili konferenco za sebe. Pa tudi naši zastopniki delajo noč in dan. Upajmo, da zmaga tudi tu pravica, ki je na naši strani.

— Tudi eden, ki ne gre rad. Črnogorski pooblaščenec v Washingtonu v Ameriki je v imenu bivšega črnogorskega kralja Nikole vplozil na mirovno konferenco protest proti odstavitvi kralja, ki jo je sklenila skupština v Črni gori. Protestiral je tudi proti prikloplitvi Črne gore k Srbiji. — Pa ne bo nič pomagalo, Nikita je že penzionist!

— **Atentati na dnevnem redu.** V Parizu na mirovni konferenci zastopata Italijo med drugimi diplomati tudi ministra Orlando in Sonnino. Pariška policija je prišla na sled zaroti, ki je nameravala oba ministra umoriti. Preiskava se vrši tajno.

Preskrbnine družin padlih (umrlih) in pogrešanih vojakov.

Vdova ima do pokojnine pravico:

če je njen mož padel pred sovražnikom, to je, zadet od sovražnikovega orožja, ali pa je umrl na ranah, težkih zunanjih poškodbah, naporih vojske ali nalezljivih boleznih, ki so ga doletele v izvrševanju vojne službe.

Pokojnina pristaja vdovi ne glede na to, če si more sama kaj prislužiti ali ne, ali pa če je premožna ali ne.

Vdova, ki ni živela skupaj z možem, predno je odšel v vojno, nima pravice do pokojnine, razen če dokaže, da ona ni kriva, da je prenehala zakonska skupnost z možem. Dalje vdova ne dobi pokojnine, če se dokaže, da je njen mož zagrešil velik zločin (mož, ki je pobegnil k sovražniku pred 30. oktobrom 1918, se ne smatra kot vojaški begun, ravnotako ne oni, ki je bil radi svojega jugoslovanskega mišljenja obsojen na težko ječo).

Če dobi vdova po moževi smrti pokojnino, se ji nakaže tudi za vsakega zakonskega ali pozakonjenega (legitimiranega) otroka, ki ga ima v oskrbi, vzgojevalnina, katere se ji izplačuje toliko časa, dokler otrok ni preskrbljen, in sicer pri dečkih do končanega 16. leta, pri deklicah do končanega 14. leta. Sirotam, ki obiskujejo tu-

zemske šole, se dovoli vzgojevalnina do konca študij, vendar ne dalje kot do končanega 24. leta. Nepozakonjene (nelegitimirane) sirote nimajo pravice do vzgojevalnine. Za take bi prišla slučajna miloščina v poštev. Obojestransko osiroteli otroci, ki niso še preskrbljeni, dobivajo posebno vzgojevalnino.

Vzgojevalnina za sirote brez staršev ali pa za take sirote, katerih mati ali mačeha ne dobiva pokojnine, se nakaže varuhom (varuhinjam).

Zakon z dne 27. aprila 1887, drž. zak. št. 41, 3. aprila 1891, drž. zak. št. 48, 28. marca 1896, drž. zak. št. 48 in 19. marca 1907, drž. zak. št. 86, ostanejo do nadaljne naredbe še v veljavi.

Vloge

za pokojnino vdov in zavarovalnine sirot naj vsebujejo sledeče podatke:

1. šarža moža (očeta);

2. ime in priimek umrlega (padlega) ali pogrešanega;

3. pri kateri četi, zavodu itd. je služil;

4. a) kdaj in kje je umrl, padel ali se

pogreša;

b) kje je pokopan;

5. civilni poklic moža (očeta);

6. a) ime vdove (žene) ali

b) ime varuha (varuhinje);

7. imena in rojstni podatki živečih

otrok:

a) zakonskih;

b) pozakonjenih (legitimiranih);

c) nezakonjskih (nelegitimiranih);

8. ali so vsi otroci v oskrbi matere

(mačehe)?

9. je - li vdova (žena) do mobilizacije

živela s pokojnim (pogrešanim) možem v zakonski skupnosti?

10. stanovanjske in natančni naslov stanovanja vdove (žene), oziroma — ako so

otroci tudi brez matere — varuhovo ime, stanovanjske in natančen naslov stanovanja. (Ne pozabite navesti tudi zadnjo pošto, ker je to za pošiljatev denarja zelo

važno);

11. ali prejema rodbina prispevek za

preživljanje, oziroma državno podporo (naklonitev, ali kako drugo)?

K tej vlogi naj priloži vdova (žena, varuh, varuhinja) sledeče listine:

a) krstni (rojstni) list vdove (žene);

b) poročni list vdove (žene);

c) krstne (rojstne) liste otrok;

d) mrtvaški list (izvleček iz mrtvaške-

spisa);

e) spričevalo o zakonski skupnosti do

mobilizacije (uvrstitve v vojsko).

Varuh naj priloži tudi:

f) mrtvaški list vdove.

Vse te listine se lahko nadomestijo s

poročilom župnega urada, ki vsebuje vse podatke iz krstne (rojstne), poročne in mrliške matice o družini ter potrdilo o zakonski skupnosti.

Stranka naj predloži vloge ednole ob-

činskemu uradu!

Občinski urad jo pregleda, priloži do-

movinski list umrlega (padlega) ali pogreša-

nega in predloži vse skupaj okrajnemu gla-

varstvu. Ako ni mogoče napraviti domovin-

skega lista, naj se vzrok kratko navede, n. pr. družina ima domovinsko pravico v za-

sedenem ozemlju (n. pr. Solkan, Primorsko),

ali izven naše države.

Okrajno glavarstvo dopolni vlogo s spri-

čevalom o nepremožnosti ali s premoženj-

skim izkazom ter z uradnim zdravniškim

spričevalom o zdravstvenem stanju vdove

(žene) in s potrdilom, ako družina prejema

vzdrževalnino ali kako podporo (naklonitev).

— Tako spopolnjeno vlogo naj glavarstvo

vpošlje pristojnemu vojnemu do-

polnilnemu poveljstvu.

Vojno dopolnilno poveljstvo, preskrbi še

vse potrebne listine v smislu točke 4. okrož-

nice z dne 14. septembra 1887, Praes. št. 4872 (N. V. Bl. 30).

Iz vloge mora biti razvidno, da je po-

kojnik podlegel ranam, naporom, nezgodam

ali drugim vojnim poškodbam, zadobljenim

pred sovražnikom, oziroma brez lastne kriv-

de v izvrševanju vojaške službe.

Vojno dopolnilno poveljstvo predloži

vlogo za preskrbovalnino vojaški in-

tendanci za Slovenijo v Ljubljani.

Do pokojnine imajo po zakonu o vojnih dajatvah pod danimi pogoji pravico tudi vdove po možih, ki so bili med vojno omejenemu zakonu podvrženi, ali, ki so prostovoljno opravljali vojaško službo.

Vdove po vojakih, ki niso vsled vojne (izvrševanja vojaške službe) umrli, ne dobe pokojnine. Lahko pa prosijo za milostno pokojnino.

Takim vlogam za milostno pokojnino naj vdova poleg drugih prilog priloži tudi spravevalo pravnosti.

Vloge in priloge so kolka proste.

Vse stranke in uradi naj se strogo ravnajo po teh navodilih; pomislijo naj, da nepravilno napravljena vloga zelo otežkoči in množi uradno delo; največ pa trpi stranka, ker se rešitev prošnje radi nepravilne vloge zelo zavleče.

Dopisi.

Iz Blok. Ko je vstala Jugoslavija, smo si izvolili nov občinski odbor in novega župana, g. Franceta Lužarja. Ta novi odbor z novim županom na čelu je posloval približno tri mesece ter je prišel med tem časom na sled stvarim, ki so se mu zdele vredne, da bi jih preiskal večak. Zato je zaprosil na kompetentnem mestu za revizorja, ki naj bi temeljito pregledal drobne stare občinske uprave. A to se je preprečilo s tem, da je Narodna vlada novi odbor razveljavila in postavila starega na čelo občine. Zanimivo je pri vsej zadevi to, da je stari, na novo uveljavljeni odbor izvolil županom moža iz novega, razveljavljenega odbora. Vprašamo, čemu vse to? Najbrž strah pred revizorjem. Po našem mnenju starega odbora, ki smo ga zavrgli, ni treba, ker mu ne zaupamo. Zahtevamo revizorja, da občinsko gospodarstvo preišče in nam pojasni, na podlagi katerih zakonov je občinski odbor razpolagal z občinskim premoženjem za vojna posojila. Zahtevamo tudi, da se dožene, za kaj se je uporabilo 30.000 kron dohodka občinske aprovizacije, ki se izprešal iz revnega ljudstva. Občinski odbor je imel aprovizacijo v rokah do junija 1918, šele potem jo je prevzel gospodarski svet in spravil v pravi red, da se ne gode več nerednosti kot prej. N. pr. na Veliko soboto 1918 med 11. in 12. uro ponoči je prišlo iz aprovizacijskega skladišča več oseb občinskega odbora, nekaj ožjih prijateljev Drobničevih in gosp. orožnik. Vsak je nesel vrečo moke. V torek po Veliki noči pa je občinski odbor delil med siromašno ljudstvo moko, kolikor je je še ostalo po tej nočni ekspediciji. — Priče na razpolago. — Pri oddaji sena za vojne dajatve so oddale nekatere vasi naše občine seno po 5 do 10 kron za stot, druge pa niti po 5 kron ne. In to leta 1918., ko je bila za seno izredno slaba letina. — Priče na razpolago. — Drobnič je nakazal nekemu bolehnemu posestniku za m³ razkanih in razžaganih drv iz drvavnice 2 kroni, ter je pripomnil: Tega se mora uničiti. — Priče na razpolago. — Take razmere so vladale pri nas in ljudstvo se s strahom spominja stare strahovlade. Opozorjamo Narodno vlado, da tem razmeram posveti vso pozornost in odredi takojšnjo revizijo. Toliko za enkrat.

Iz Žirov. Predsednik naše deželne vlade v Ljubljani, g. dr. Breje, je igral v našem boju za izčiščenje gnjilobe in odstranitev oseb, ki so igrale vloge zlikovcev na račun ubogih občanov, čudno vlogo. G. dr. Breje je bil zagovornik krivičnega sistema. Možje, ki so imeli v rokah naše občinsko gospodarstvo, so bili vneti pristaši dr. Šusteršiča in na ljubo župniku Logarju, ki je bil glavni vodja, je dr. Breje zagovarjal krivični sistem in skušal celo zadevo uspayati kljub temu, da se je proti tem tiranom dvignila cela naša javnost, vse stranke, sploh vsak, kdor pošteno čuti in ni zaslepljen. Šele na energičen pritisk gg. podpredsednika dr. Zerjave in dr. Ravniharja, se je prisililo župana Peter-

nola, da je odstopil, dočim se je sekundante, nekatere odbornike, še pustilo na krnilu. G. predsednik dr. Breje je tukaj igral vlogo samovoljneza kakor drugi dr. Šusteršič. Z junakom, ki je zmožen kakih dejanj, se ljudstvo nikakor ne bo zadovoljilo. Kdor skuša vladati proti volji ljudstva, in to tudi proti volji svojih lastnih strankinih pristašev, s tem bo tudi ljudstvo obračunilo. Nikomur nočemo delati krivice, a ne bojimo se, povedati resnice v obraz.

Iz Št. Petra pri Novem mestu. Dne 12. januarja t. l. se je vršil shod JDS pri nas. Ljudstva se je zbralo toliko, da se shod ni mogel vršiti v prostorih gostilničarja Fr. Flerjančiča, kakor je bilo to prvotno določeno, ampak kar zunaj na prostem. Ljudstvo je prav živahno pritrjevalo izvajanjem govornikov, znamenje, da se strinja z delovnim programom stranke, zakaj sito je do grla usiljenec, ki so hoteli po Šusteršičevi politiki znova zaslužniti ne le kmeta, ampak cel narod, zdaj pa se na zunaj kažejo kot najboljši Jugoslovani. Toda ljudstvo jih dobro pozna, zato bo tudi skrbelo, da se jih čimpreje otrse in ž njimi sramote, ki je občinski odbor proti ljudski volji pritisnil na vse občane, ko je izdal protideklaracijski protest in ponovno potrdil častno občaustvo narodne izdajice Šusteršiča. Vsled tega shoda, pa je zbuknila silna jeza v župniku Vovku. Nad vsemi se hoče maščevati, kdor se je udeležil shoda, najbolj pa nad gostilničarjem, ki je v to prepustil prostor. Začel ga je izganjati iz cerkve, češ, da je nevernik in najslabši mož v občini. Seveda se pa tega boja ne udeležuje sam osebno, ampak se skriva za hrbet organista in kaplana. Vse dobro pozna župnika, domači občani in spoznava ga tudi okolica, da je njemu to malo pri srcu vera in bog, kar je že nešteto krat pokazal. Zato pa sovraži vsakogar, ki poskuša odpreti oči zasleplencev, in ki ga petipa na njegovi neobčutljivi koži. Kot strasten šusteršičjanec je malone znan po vsem Kranjskem. A v svoji oholosti si pa upa uganjati reči, ki niso posebno v skladu z Jugoslavije. Tako je malo pred ujedinenjem, prigovarjal kmetom, da naj ne govore slabega o cesarju Karlu in cesarici. Iz tega je razvidno, da se mu še vedno cede sline po Habsburžanih. Pa tudi naša vlada mu ni po volji. Zato je na Sv. Treh kraljev javno razprižnico ljudstvu govoril, da bo naša vlada vsa veleposestva zaplenila in pokupila, potem pa jih kmetom prodajala za dobiček. Ali ni to zlobno hujskanje ljudstva napram vladi? Ali se ne vzbuja s takim nepremišljenim govorjenjem nezaupanje do nje? V tem je tudi nevarnost, da ta zvesti oproda š. lahko razplamtí ogenj med kmeti, ki utegne imeti zle posledice. Ali se tako izpolnjujejo ukazi, ki prepovedujejo vse, kar ni v stiku z vero?

Iz Sodražice. V nedeljo se je vršil tu sestanek gasilnega društva z namenom, da se ga zopet oživi in začne z delovanjem. Udeležencev ni bilo veliko, ker niso bile zastopane posamezne vasi, marveč skoro sam trg. Sestanek je otvoril g. župan, nakar je g. Jakob Perdan poročal o skupnem zborovanju okrajne gasilske župe v Ribnici. Kot zadnji se je oglasil k besedi g. nadučitelj Vrbič, ki je poudarjal potrebnost tega društva in nas opozarjal na njegovo vsestransko delovanje. — Zjedinili smo se, da se skliče za 19. t. m. izvanredni občni zbor, na katerem se bo volil nov odbor. Občani! Vsak ve ceniti lepo orodje, ki ga imamo ravno mi v gasilnem domu, vsak ve kako smo dobre organizacije v tej smeri potrebni! Zato pa si moramo v prvi vrsti izbrati odbor, ki bo delozmožen in delaven. Ven torej v prvi vrsti z onimi odborniki, ki mislijo, da je gasilno društvo samo za njih čast ali pa za parado, kot so jo priredili še zadnji vzdihljaji stare Avstrije grofu Atensmu. S takimi ljudmi, ki ne morejo slediti duhu časa in ki se še sedaj ne morejo ločiti od zastrupljenih idej Šusteršičevih, moramo pomesti ter postaviti take ljudi v odbor, ki bodo društvo oživeli in ga

v življenju tudi zdržali. Zato — vsi občani na izvanredni občni zbor!

Moravče. Predpustna prireditve v korist »Gasilnega društva« v Moravčah je kar najbolj uspeša. Čisti dohodki znašajo 1342 K. Odbor se na tem mestu toplo zahvaljuje vsem darovalcem prostovoljnih prispevkov, vsem udeležencem prireditve, igralcem, pevcom posebej pa vrlim pevkam. Prireditve dela čast odborom vseh naših društev, ki svojo nalogo vedno najbolje izvršijo. Z delom vztrajno naprej. — Slišimo, čitamo, da se Slovenija vedno bolj čisti šusteršičeve kuge. Eden izmed najbolj okuženih krajev od šusteršičeve politike je moravška dolina. To so oni prisaši — voditelji, ki so imeli pod avstrijsko vlado in prejšnjo deželno upravo pravico in oblast delati krivico za krivico, oproščati proti plačilu in darilom vojake od vojaške službe, pošiljati jih tja, izsiljevati, groziti, zmerjati, denuncirati, hujskati, aprovizacijo nositi v svojih žepih in svojih želoledih itd. Jugoslavija je strla to oblast. Šmo ljudje, odpuščamo ter privoščimo tudi svojim sovražnikom vsakdanji kruh. Grešniki se spokore in poboljšajo. Ali pri nas. Zopet rastejo najzagrizenejšim šusteršičjancem grebene. Nastopajo zopet isto pot, zabavljajo čez Jugoslavijo, v svoji politiki ne poznajo nebene dostojnosti. Svetujemo jim zaenkrat, da se poboljšajo. Kup gradiva njihovih storjenih krivic in lumparij raste od dne do dne in zakopani jih bomo v ta kup, da se bodo zadušili za vedno. — Vi kmetje Moravčani, ki ste mnogo trpeli pri vojakih in doma in ste preklinjali krivice, ki so se vam godile v vojni in doma, zavedajte se, da je oblast teh šusteršičevih agentov uničena, zavedajte se, da ne leži na vaših rameh več avstrijska pest. Zavedajte se, da ste svobodni, slovenski jugoslovanski državljani, ne bojte se več ne imejte strahu pred temi izkoriščevalci, ampak bodite narodno - ponosni ter gospodarji svojega prepričanja, gospodarji na svoji slovenski zemlji.

Iz Žirov. V vojni dobi ni bilo pri občini le slabo gospodarstvo, temveč je cvetelo v prvi vrsti najgnusnejše denuncijanstvo, kojemu je predvsem načeloval takratni župan, največji in najzagrizenejši šusteršičjanec Franc Petrič, ki je ovadil vse njim neljube osebe kot srbofile, nevarne domovini, samo zato, ker niso bili pristaši šusteršičjanstva, temveč ugledni občani odločno naprednega mišljenja. Pri vseh je uvedel stroge lišne preiskave, ki se mu pa niso posročile, čeravno je imel na razpolago postajevodjo Karla Beriča, ki je bil pravi tip nemško-avstrijskega žendarja. Tako je naznanil našega rojaka nadporočnika in sodanjega komisarja dr. Ivana Kavčiča, ki je za časa tukajšnjega bivanja neumorno deloval v naprednem duhu za narodno stvar in gospodarsko povzdigo našega kraja. Dalje sta bila denuncirana najuglednejša občana, posestnik Jože Jereb in trgovec Anton Primožič. Mož se je drznil tako daleč, da je poslal celo posestnikovega sina Janeza Govekarja, ki je bil slabega zdravja, na glavarstvo in ga priporočil v pismo, da je nevaren domovini in naj se ga utakne k vojakom. Ovadbeno pismo je izročil vozniku, koji naj pismo osebno odda glavarju; toda Govekarju se je posrečilo dobiti pismo v roke in ga uničiti med potjo. Skrajni čas je, da ljudstvo radikalno obračuna s takimi individui.

Shod na Škofljici. V nedeljo 9. t. m. smo imeli lep shod na Škofljici pri g. Ogorlcu. Prišli smo možje, žene in dekleta iz vseh sosednih vasi. Prof. Jug je v temeljitem govoru pojasnil program jugoslov. demokratske stranke in najvažnejša vprašanja sedanjega časa glede denarja, voj. posojila i. dr. Dr. Lah je povdarjal pomen organizacije za vsak kraj, gospodarsko važnost barja in naš boj za Koroško in primorsko slovensko prebivalstvo. Možje so z zadovoljstvom sprejeli od srca izgovorjene besede in sami priznavali važnost Trsta za nas. Ustanovila se je krajevna organizacija.

Gospodarstvo.

Naredba prehranjevalnega urada v Ljubljani. Glasom brzojavnega sporočila kr. ministrstva za ishrano in obnovo zemlje z dne 28. februarja 1919, št. 2453, je ministrski svet kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev na svoji seji dne 25. februarja sklenil, da se na vsem ozemlju kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev dopusti prosta notranja trgovina z naslednjimi rečmi: vse vrste žita in moke, vse vrste živine v živem in zaklanem stanju, govedo, konje in druge živine, vse vrste mesa, svežega, nasoljenega, posušenega itd., vse vrste masti in slanine, vse vrste zelenjadi in semenja, dalje krompir, fižol, zelje itd., vse vrste sadja in sadnih izdelkov, vino, žganje, rum, likerji, vse vrste olja, les, vse vrste gradiva in lesnih izdelkov, pohištvo in kmetijsko orodje. V posameznih pokrajinah obstoječi predpisi glede utesnitve prometa in maksimalnih cen za vse druge reči, ki niso zgoraj navedene, ostanejo v vsaki pokrajini v moči. Odslej naprej je trgovina z vsemi v prvem odstavku navedenimi rečmi na vsem ozemlju kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev, prosta. Razveljavljene so naredbe, ki so utesnjevale promet s temi rečmi. Še naprej pa ostanejo v moči vsi predpisi, ki uravnavajo porabljanje živil, in ki določajo prevzemne, nakupne, prodajne, oziroma najvišje cene za živila in živino. Da se omogoči uravnavanje porabljanja in da se zagotovi enakomerna preskrba vsega ozemlja deželne vlade za Slovenijo, odreja prehranjevalni urad na podstavi sklepa deželne vlade za Slovenijo z dne 7. marca 1919 do preklica nastopno:

1. Žitni zavod in Vnovčevalnica za živino in mast ostaneta še naprej ter bosta vsak v svojem področju v prosti trgovini nakupovala živila in jih razdeljevala po navodilih prehranjevalnega urada.
2. Vsak, ki ima na ozemlju deželne vlade za Slovenijo zaloge žita, moke, krompirja, fižola, masti ali olja, mora predno proda iz svoje zaloge množine, ki presegajo v vsakem primeru težo 100 kg, naznaniti prehranjevalnemu uradu, kam in komu namerava prodati svoje blago. Prehranjevalni urad ima pravico zahtevati, da se blago njemu proda, oziroma, da se proda določni aprovizačni organizaciji.
3. Kdor uvaža žito, moko, krompir, fižol, mast ali olje iz ozemlja kake druge pokrajine kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev na ozemlje deželne vlade za Slovenijo v množinah, ki presegajo v vsakem slučaju 100 kg, mora takoj, ko pride blago na to ozemlje, naznaniti prehranjevalnemu uradu, količino in kakovost blaga, dalje kako namerava blago porabiti. Prehranjevalni urad ima pravico zahtevati, da se blago njemu proda, oziroma, da se proda aprovizačni organizaciji, ki jo določi. Mesarji, ki ne dobe klavne živine od Vnovčevalnice za živino in mast temveč si jo sami nakupijo, morajo vsako nedeljo na dopisnici sporočiti Vnovčevalnici, koliko klavne živine so nakupili v pretečenem tednu in kako so nakupljeno živino porabili. Prehranjevalni urad ima slej ko prej pravico določiti, koliko klavne živine se sme v vsaki občini klati in kateri okoliš mora mesar zalagati z mesom. Mesarji, ki dobivajo klavno živino od Vnovčevalnice za živino in mast in za katero plačuje država pri nakupni ceni povisek 1 K 50 v za 1 kilogram žive teže, so dolžni, meso prodajati za iste cene, ki so bile doslej za to določene. Politična okrajna oblastva morajo s primernimi odredbami poskrbeti, da se te cene ne bodo presegale.
5. Zoper lastnike zalog, trgovce, mesarje in druge, ki se ne bi ravnavali po predpisih točk 2 do 4 te naredbe, se bo postopalo po določilih cesarskega ukaza z dne 24. marca 1917, drž. zak. št. 131.

Za tobakarje. V Nišu se bo ustanovila nova tobačna tovarna, ki bo eno največjih podjetij te vrste v Jugoslaviji.

Angleški premog za naše železnice. Pomanjkanje dobrega premoga je glavni vzrok neprilikom in nerednostim našega železniškega prometa. Naš rjavi premog ne razvija dovolj gorkote in zato vozijo naši vlaki počasi in neredno. Sedaj se je naši vladi posrečilo nabaviti potrebni premog na Angleškem ter so na Reko že prispeli 4 parobrodi s 4500 vagoni angleškega premoga. Lahko nam sicer delajo sitnosti pri izkrcavanju, toda francoska misija nam gre na roko, tako da bo v najkrajšem času vozil brzovlak na progi Reka-Zagreb-Beograd.

Pomladno delo na deteljiščih. Kakor travnike, tako je treba tudi deteljišča obdelovati. Vsako pomlad naj se deteljišče prevleče z brano, da se iztrobi plevel, zemlja sama pa površno zrahlja. Ko bi se nemška detelja pri nas redno obdelala z brano, bi se ne ugnezdila tako hitro trava in detelja bi lahko več let trpela. Poravnati je tudi kratine na deteljiščih, zato se travniška brana tudi na deteljiščih priporoča. Istotako je z deteljišča pobrati vse kamenje.

Najboljša klaja za odstavljenega prašeta je mleko, krompir in ječmen. Mleko bodi na pol posneto. Na dan se poklada 1 l mleka, $\frac{1}{4}$ kg ječmena in 1 do 1 $\frac{1}{2}$ kg krompirja. Namesto ječmena se lahko daje tudi ovsen, koruzen in ajdov zdrob. Po osmem tednu se daje posneto mleko, ki pa mora biti sladko.

Odbiranje jajc za valjenje. Sedaj se bliža čas valjenja. Opozorjamo naše gospodinjice, da so izbirčne in da jemljejo jajca le od tistih kokoši, ki so pridne za nesenje in sploh dobre za rejo. Le s skrbnim odbiranjem moremo povzdigniti nesnost kokoši.

Tedenske vesti.

Shodi JDS prihodnjo nedeljo in na Jožefovo. V nedeljo, dne 16. marca priredi Jugoslovanska demokratska stranka sledeče shode: na Vrhniki ob 3. popoldne, v Rajhenturgu po zgodnji maši in v Trbovljah, (ura tam ni naznanjena); na Jožefovo, dne 19. marca pa bodo sledeči shodi: na Viču pri Ljubljani ob 12. dopoldne v šoli, v Lučinah v Koljanski dolini nad Škofjo Loko ob 3. popoldne, v Štranjah pri Kamniku in v Cerkljah pri Kranju.

Shodi in zborovanja JDS dne 9. t. m. Zadnjo nedeljo je priredila Jugoslovanska demokratska stranka zopet več, deloma krasno uspeših shodov in zborovanj. Posebno veličastno se je obneslo ustanovno zborovanje v Sevnici, kjer se je zbralo toliko tržanov in okolčanov, da se je moralo zborovati pod milim nebom. Shodu je predsedoval davčni upravitelj Rudolf Vidov, poročal je dr. Ravničar. Zborovanje je trajalo štiri ure. Razpravljalo se je tudi o znani sevniških dogodkih meseca prosinca t. l. Govornik je obljubil, da se bo zadeva natančno preiskala ter bo vsaka krivica popravljena. Nastopilo je tudi več govornikov iz ljudstva, celo nekaj žensk. Izvolil se je pripravljalni odbor za krajevno organizacijo. — Prav lepo sta uspela tudi shoda v Kranju in Kamniku, kjer je temeljito poročal dr. Žerjav o političnem položaju. Razpravljalo se je tudi o raznih važnih krajevnih stvareh. — Tudi v Starem trgu pri Ložu je prišlo nad 300 oseb k ustanovnemu zboru, ki se je vsled tega spremenil v impozanten shod, a to v kljub agitaciji s prižnic in po hišah. Govorila sta Ivan Pucelj iz Vel. Lašče in Ivan Rus iz Loškega potoka. Nadaljni shodi so bili: v Medvodah (govorila dr. Lavrenčič in dr. Krivic), v Škofljici (govorila dr. Lah in prof. Jug). Dolenjem Golem (govoril dr. Lovrenčič), v Smartnem ob Savi (govoril dr. Kavčič). Krajevni organizaciji za Šiško in za Kolizejski okraj sta imeli občni zbor, kjer je govoril prof. Breznik. — Želeti bi bilo, da se povsod shodi vestno pripravijo.

Krajevna organizacija Jugoslovanske demokratske stranke v Zagorju vb Savi

ima dne 23. sušca 1919 ob 2. uri popoldan v „Sokolskem domu“ svoj redni občni zbor. Dnevni red: 1. Poročilo odbora a) preglednikov, b) tajnikovo, c) blagajnikovo; 2. Volitev odbora; 3. Volitev v izvrševalni odbor; 4. Volitev zaupnikov v izvrševalni odbor; 5. Določitev članarine; 6. Slučajnosti. Vdeležite se v polnem številu občnega zbora, kjer na tem zborovanju se bode tudi razpravljalo v političnem položaju. Nujna potreba je, da se dandanes vsakdo politično organizira, le kdor bode politično organiziran, ta z lahkoto zre v bodočnost. Dolžnost vsakega člana naj bode, da pripelje na občni zbor novega somišljenika. K obilni udeležbi vabiva za odbor: Dr. Tomo Zarnik, t. č. predsednik, Ivan Taufer, t. č. tajnik.

Na izrednem občnem zboru krajevene organizacije JDS. v Spodnji Šiški dne 9. marca 1919 so bile sprejete sledeče resolucije: 1.) zborovalci zahtevajo, da se mirovna delegacija iz Pariza takoj odpokliče v slučaju, da bi se našim pravičnim zahtevam ne hotelo ugoditi. 2.) Deželna vlada za Slovenijo se pozivlja, da priporoča osrednji vladi čim prejšnje sklicanje deželnega sveta. 3.) Da se o pomore stanovanjski mizeriji, naj se različne hiralnice in ubožnice premesti iz Ljubljane na deželo v kako graščino ali na kako veleposeststvo, ker s tem pridobi Ljubljana dokaj stanovanj. — Na shodu je poročal s plošno-političnem položaju g. prof. Breznik, ki je žel za svoja izvajanja burno pohvalo.

— **Shod na Vrhniki.** JDS priredi v nedeljo, dne 16. t. m. ob pol 3. popoldne na Vrhniki javen polit. shod. Na shodu poroča podpredsednik dež. vlade dr. Gregor Žerjav o splošnem političnem položaju. — Shod se vrši na dvorišču gostilne »Mantua«, v slučaju slabega vremena pa v dvorani vrhniškega »Kino«.

— **V Mokronogu** se vrši v nedeljo 16. marca t. l. ob pol 3. popoldne za mokronoški sodnijski okraj in sosedne občine velik protestni shod proti nasilnem zasedenju našega ozemlja od strani Italijanov. Pridite polnoštevilno.

Kongres narodnega delavstva. V soboto, 15. t. m., se vrši v Narodnem domu zborovanje delegatov Narodno-socijalne Zveze (NSZ), v nedeljo, 16. t. m. pa glavna skupščina N.S.Z. O poteku zborovanj bomo poročali. Pozivljamo vse podružnice N.S.Z., da gotovo odpošljejo na zborovanje svoje zastopnike.

— **Čebelarški shod** se vrši v nedeljo, dne 16. marca 1919 ob 2. popoldne v Grahovem v šoli. Čebelarji cerkniškega in loškega sodnega okraja, udeležite se shoda gotovo vsi! Ustanoviti moramo podružnico čebelarškega društva, sicer ne dobimo več nikakega sladkorja za pitanje.

— **Onim, ki bi se radi vrnili v Nemčijo.** Nemško poslaništvo na Dunaju je sporočilo, da more le oni prekoračiti državno mejo Nemčije, ki ima naslednje listine: 1. potni list, ki ne sme biti starejši kot eno leto; 2. dovoljenje policijske oblasti iz enega kraja v Nemčiji, kjer je dotičnik pred vojno delal, da se sme priseliti v Nemčijo; 3. izkaz, da dobi v resnici službo rudarja v dotičnem kraju v Nemčiji. Brez teh izkazov obmejne oblasti v Nemčiji nikogar ne puste čez mejo in to radi težkoč v prehrani in prometu.

Angleški kardinal v Ljubljani. Angleški kardinal Bourne, znan prijatelj jugoslovanskega naroda je prišel, da poseti svobodno Jugoslavijo. Obiskal je Beograd in Zagreb, od tu pa se je v spremstvu ministra za verstvo dr. Alaupoviča, zagrebškega nadškofa dr. Bauerja, banjalškega nadškofa in drugih pripeljal s posebnim vlakom v pondeljek zvečer v Ljubljano. Ljubljana je zastopnika mogočne Anglije dostojno sprejela. Mesto je bilo v zastavah. V torek dopoldne si je kardinal ogledal nekatere naše šole in zavode, popoldne ob peti uri pa so ga v veliki dvorani hotela „Union“ pozdravili poverjenik za uk dr. Verstovšek (latinsko), gospa dr. Tavčarjeva (slovensko) in koroški

župnik Trunk (angleško), nakar mu je Glasbena Matica zapela več slovenskih, hrvatskih in srbskih narodnih pesmi. Kardinal se je zelo živo zanimal za naše razmere. Pojasnili smo mu svoje stališče v sporu z Italijo glede našega Primorja in obljubil je, da se bo z vsem svojim uplivom zavzel pri angleški vladi, da se ta spor pravično in za nas ugodno reši. V torek zvečer se je kardinal Bourne odpeljal s posebnim vlakom v Trst, odkoder namerava potovati v Rim. Pri odhodu se je zahvalil za sprejem in izjavil, da Slovencev nikdar ne pozabi.

Za begunce. Beguncem, ki se vračajo v svoj domači kraj ali se vsled uradne odredbe selijo drugam, izdajajo okrajna glavarstva, politične ekspoziture, posredovalnice za begunce v Ljubljani in uprava begunskega taborišča v Strnišču legitimacije za prosto vožnjo in sicer za osebe, kakor tudi za prtljago. Opozarjamo begunce, da mora vsakdo, kdor se ne izkaže s tako legitimacijo, sam plačati vožnjo ter da se mu ti stroški pozneje ne povrnejo.

— Begunske sirote s Primorskega. Poverjeništvu za socialno skrbstvo naznanja vsem onim, ki so se zadnja dva meseca priglasi, da sprejmejo begunske sirote, sledede: Vrnitev begunskih sirot iz Brucka v domovino se je nekoliko zavlekla, zato ni moglo poverjeništvu ustreči prošnjam priglasih družin v tistem roku, kakor je prvotno nameravalo. Sedaj so sirote že v domovini in sicer v taborišču Strnišče pri Ptujju. Kakor hitro bodo sirote zdravniško preiskane, dobe priglasienci otroke in sicer v prvi vrsti oni, ki so izjavili, da vzamejo sirote za svoje. Vsaki posamezni družini bo sporočilo poverjeništvu, kdaj in kje dobi otroka.

— Vsem lastnikom samosvojnih ribolovnih okrajev. Lastniki ribolovnih okrajev se pozivljajo, da nemudoma poročajo, če imajo lov v zakupu in za kateri znesek. Tozadevna poročila je poslati Slov. kmetijski družbi v Ljubljani do konca marca t. l.

— Pokojninsko zavarovanje nameščencev. Graški deželni urad nemško-avstrijskega pokojninskega zavoda za nameščence na Dunaju je razposlal nekaterim službodavcem, spadajočim v ozemlje kraljevine SHS, vprašalne pole o nameščencih glede pokojninskega zavarovanja za časa vojaške službe itd. Ker se je z naredbo 269 in sl. Narodne vlade za Slovenijo ustanovil začasni obči pokojninski zavod za nameščence v Ljubljani, ki je prevzel vse pravice in dolžnosti prejšnjega občega pokojninskega zavoda za nameščence na Dunaju, se opozarja vse službodavce in nameščence, da se na pisma, oziroma nemško-avstrijskih zavodov ni ozirati. Taki dopisi naj se pošljejo tukajšnjemu zavodu, ki bo z inozemskimi zavodi ukrenil sam vse potrebno. Kar se pa tiče izrecno vprašanja, v kolikor bo država prispevala k pokojninskemu zavarovanju nameščencev za časa vojske in tozadevnih preiskovanj, ne bo jugoslovanski pokojninski zavod tudi v tem oziru zaostal za nemško-avstrijskim zavodom in bo svojčas, čim bo urejeno redno poslovanje, ukrenil potrebno, da pripravi vse potrebno, da omogoči državi tozadevne sklepe. V kolikor bi pa nemško-avstrijski pokojninski zavod za nameščence na Dunaju kot upravitelj premoženja prejšnjega avstrijskega občega pokojninskega zavoda za nameščence na Dunaju skušal dognati tozadevnih potrebnih podatkov, da se uredi to vprašanje še pred likvidacijo dunajske centrale, bo stopil jugoslovanski pokojninski zavod v tozadevna pogajanja z nemško-avstrijskim zavodom.

Elektrika ga je ubila. V petek, 7. t. m., so se na Studencu pri Ljubljani igrali trije dečki z električno. Hoteli so namreč električno žico spojit z drugo žico in to napeljati v stanovanje, da bi si tako napravili brezplačno električno razsvetljavo. Vsled neprevidnosti ali nevednosti pa je prišel 17letni sin posestnika Hočevarja v dotiko z električnim tokom in je ostal na mestu mrtev. Zato, ne igrate se z ognjem in — električno!

— Premestitev občnega zbora! Krajevna organizacija JDS v Gorenji vasi v Poljanski dolini preloži v »Domovini« z dne 7. marca objavljeni izredni občni zbor na nedeljo 23. marca, to pa vsled tega, ker se vrši 19. marca ob 3. popoldne javen shod JDS v Lučinah in sicer v gostilniških prostorih g. Martina Justina. Cenjeni člani in članice se tem potom vnovič naprošajo, da se občnega zbora radi volitve izvrševalnega odbora, ki se torej vrši 23. marca ob 2. popoldne v šoli na Trati, poistoštevilno udeleže. Gg. odborniki naj prisostvujejo zborovanju korporativno, da se pri tej priložnosti določi tudi dan prihodnje odborne seje. Vabijo se zopet vsi tisti, ki nameravajo še pristopiti v našo organizacijo, da pridejo ta dan k zborovanju in se vpišejo kot člani. — Istočasno se vabijo vsi člani in članice, da se po možnosti v čim večjem številu udeleže tudi shoda v Lučinah 19. marca, da s svojo prisotnostjo pripomorejo krajevni organizaciji, ki se namerava isti dan ustanoviti v Lučinah, do čim večjega uspeha. Na veselo svidenje na obeh zborovanjih ključ: Odbor.

Odpuščenji vojaki, pozor! Prošnje odpuščenih vojakov radi odškodnine izgubljenih civilnih oblek, katera so se svoječasno oddala pristojnim krdelom, oziroma vojaškim skladiščem, se naj znanprej pošiljajo dopolnilnemu poveljstvu (Ambrožev trg 7) v Ljubljano (in ne več intendanci dravske divizijske oblasti), katero bo v naprej reševalo tozadevne prošnje.

Zračna pošta. V nedeljo dne 9. marca je priplul iz Beograda v Ljubljano prvi poštini zrakoplov. Prinesel je s seboj pošto za Ljubljano. Zračni poštini promet namerava urediti redno.

Seme za Jugoslavijo. Amerika je poslala 700 vagonov semena za našo državo.

— Prošnja. Pogreša se od 23. marca lanskega leta 13letni deček Jakob Ražen iz Dovjega na Gorenjskem. Odšel je v delavni obloki in od takrat ni več sledu o njem. Kdor bi kaj vedel o njegovi usodi, prosimo, naj sporoči njegovemu očetu na naslov: Jakob Ražen, Dovje, Gorenjsko. Vse stroške povrne obče.

Raznoterosti.

Tovarna vagonov v Osijeku. Tovarna strojev in železovarna v Osijeku namerava zgraditi veliko tovarno železniških vagonov. V to svrhu se pogaja z mestno občino za stavbnišče.

*** Šampanjec za Jugoslavijo.** Hrvatski listi poročajo, da je neki hrvatski veletržec kupil za 1 milijon kron francoskega šampanjca. Neki list dostavlja primerno: Ali bi ne bilo boljše, da je nabavil za 1 milijon obleke in obutve!

*** Kako misli Wilson o bodočih vojnah?** Na kongresu Zjed. držav je pri razpravi o zvezi narodov senator Brandagee pripomnil, da zveza narodov ne bo mogla preprečiti vojne, na kar je Wilson odgovoril, da nobena reč na svetu ne more preprečiti vojne, ali zveza narodov bo nas pripravljala do tega, da bomo razpravljali poprej nego prično sovražnost. Ako bi bili imeli le 8 dni časa za razpravljanje, predno se je pričela evropska vojna, pa bi ne bilo prišlo do te vojne.

*** Zarubljena lokomotiva.** 1. marca je minilo 10 let, ko je nek interesanten dogodek v malem mestecu East Branch v Severni Ameriki vzbudil veliko senzacijo in mnogo smeha. Delaware Eastern Railway je namreč ostala dolžna neko malo svotico na davkih, vsled česar je davkar zarubil veliko lokomotivo št. 1 imenovane železnice. Kolesa lokomotive so povezali z velikanskimi vrigami, katere so potem zaklenili z ravno tako velikimi ključavnicami. Železnična aprava si je vse to pustila dopasti, toda ko je bila stvar že gotova in ko je vsakdo mislil, da je lokomotiva popolnoma zarubljena, sta prišli na lice mesta dve drugi lokomotivi, h katerima so pritrdili zarubljeno lokomotivo in jo odvedli s seboj. Vse to se je zgodilo na sledeči način: Rano zjutraj je superintendent Wagenhorst prišel na kolodvor z dvema lokomotivama, na katerih je bilo 15 delavcev, da bi zarubljeno lokomotivo odpeljal. Na zarubljeni lokomotivi je bil šerif s svojimi ljudmi, kateri so potem, ko je superintendent lokomotivo pritrdil k svojim lokomotivam, spustil paro tako, da bi lokomotiva vozila v nasprotni smeri. Medtem se je zbralo vse prebivalstvo mesteca na kolodvoru, da prisostvuje redkemu boju med lokomotivami. Vse tri lokomotive so delovale na vse pretege tako, da sta vlekli dve proti eni in tretja proti nasprotni strani. Kakih 15 minut so se vrtela kolesa na mestu, da so letele iskre na vse strani, toda končno so se pretrgale verige vkleknjene lokomotive, ki je potem voljno sledila svojima tovarišicama. Šerifa in njegovim ljudem ni preostalo nič drugega, nego poskakati raz lokomotivo, ker sicer bi jih bil superintendent odvedel s seboj.

Odgovorni urednik: Emil Vodeb.
Tisk »Narodne Tiskarne« v Ljubljani.

Izdaja: Konsorcij »Domovine«.
Izhaja vsak petek.
Naročnina za tekoče leto 12 K, za pol 6 K.
Posamezna številka 30 vinarjev.
Uredništvo in upravitelstvo:
Sodna ulica št. 6, pritrilčja desno.
Inserati po dogovoru.

Odvetnik Dr. Josip Lavrenčič

ima svojo pisarno

v Ljubljani, Dalmatinova ulica št. 5.

 Sadjevec,
 vino
 in
 kislo vodo
 razpošilja
A. OSET p. Guštanj.

Mestni pogrebni zavod v Ljubljani

Telefon št. 15.

Prečna ulica 2/II.

Telefon št. 15.

prevzema pogrebe vseh vrst in vsa v pogrebno stroko spadajoča opravila v mestu in na deželi, dalje izvršuje ekshumacije in prepeljave v in iz Ljubljane z vozom ali po železnici.

Velika zaloga najrazličnejših kovinastih in lesenih krst
na kar se posebej opozarja p. t. občinstvo z dežele.

Delniška glavica: K 30,000.000. **Jadranska banka Podružnica Ljubljana.** Rezerve: okrog . K 10,000.000.
Centrala: TRST. — Podružnice: Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Metkovič, Opatija, Split, Šibenik, Zader, Ekspozitura Kranj.

Sprejema:

Vloge na knjižico.

Vloge na tekoči in žiro račun
 proti najugodnejšemu obrestovanju. —
 Rentni davek plača banka iz svojega.

Kupuje in prodaja:

Devize, valute, vrednostne papirje itd.

Eskontira:

Menice, devize, vrednostne papirje itd.

Izdaja:

Ceke, nakaznice in akreditive na vsa
 tu- in inozemska mesta.

Daje predujme:

na vrednostne papirje in na blago, le-
 žeče v javnih skladiščih. Daje trgov-
 ske kredite pod najugodnejšimi pogoji.

Prevzema:

Borzna naročila in jih izvršuje najku-
 lantneje.

Brzjavni naslov:

JADRANSKA.

Telefon št. 257.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Delniška glavica . K 10,000.000.—

Rezervni fondi . . . K 2,000.000.—

Podružnice:

v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu,
 Gorici (t. č. Ljubljani) in Celju.

Sprejema

vloge na knjižice in na
 tekoči račun.

Nakup in prodaja vseh vrst vrednost-
 nih papirjev, deviz in valut. Vnov-
 čevanje kuponov, izžrebanih zastavnih
 pisem in obligacij.

Nakazila in kreditna pisma.

Borzna naročila.

Promese
 k vsakemu žrebanju.

Posojila
 na vrednostne papirje.

Eskontovanje menic.

Sprejemanje

vrednostnih papirjev v
 hrambo in oskrbovanje.

Stavbeni krediti.

Aprovizijski krediti.

Poslovnica

avstrijske državne
 loterije.

Največja slovenska hranilnica! Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica šte. 3,

je imela koncem leta 1918 vlog K 80,000.000
 in rezervnega zaklada „ 2,500.000

Sprejema vloge vsak delavnik.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Hranilnica je pupilarno varna.

Dovoljuje posojila na zemljišča in poslopja proti nizkemu obrestovanju in
 obligatornemu odplačevanju dolga.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno
Kreditno društvo.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po čistih

2%

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje
 posojilnica sama za svoje vložnike.

Rezervni zaklad K 1,100.000.

Hranilne vloge K 42,000.000.

Ustanovljena leta 1881.